

**UMUMIY O‘RTA VA MAKTABDAN TASHQARI TA’LIM
TASHKILOTLARI PEDAGOG KADRLARINI ATTESTATSIYADAN
O‘TKAZISH UCHUN XITOY TILI FANIDAN MALAKA SINOVI
TOPSHIRIQLAR SPETSIFIKATSIYASI**

Mazkur spetsifikatsiya xitoy tili fanidan umumiy o‘rta ta’lim tashkilotlari o‘qituvchilarini attestatsiyadan o‘tkazish malaka sinovining umumiy tamoyillari, me’yoriy asoslari, baholashning qamrovi hamda baholash mezonlari talablarini belgilaydi.

I. Umumiy tamoyillar

Baholash maqsadi – talabgorlarning xitoy tili fanini o‘qitish metodikasi bo‘yicha nazariy bilimlari, amaliy ko‘nikma va kompetensiyalarini kompleks baholash.

Ushbu baholash natijalari asosida pedagog kadrlar attestatsiyasida qabul qilinadigan qarorlar asosli bo‘lishini ta’minlash maqsadida baholashning barcha bosqichlarida validlik, ishonchlilik, adolat va shaffoflik tamoyillariga rioya qilinishi ta’minlanadi.

II. Me’yoriy asoslar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi “Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PF-79-son farmoni.

2. Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 17-sentyabrdagi “Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta’lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 572-son qarori.

3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-dekabrda “Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta’lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibi takomillashtirilishi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 17-sentyabrdagi “Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta’lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 572-son qaroriga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish haqida”gi 692-son qarori.

III. Baholash qamrovi

Xitoy tili fani o‘qituvchilari uchun malaka sinovida jami 50 ta test savollari (mutaxassislik fanidan 35 ta, pedagogik mahorat fanidan 10 ta va kasbiy standartdan 5 ta) topshirig‘i taqdim etiladi va test topshiriqlarini bajarish uchun 105 daqiqa

(mutaxassislik fani, pedagogik mahorat hamda kasbiy standart) vaqt beriladi. Bunda yopiq test topshiriqlaridan (*yagona to'g'ri javobni talab qiladigan test topshiriqlari, moslashtirishni talab qiladigan test topshiriqlari va ketma-ketlikni talab qiladigan test topshiriqlari*) foydalaniladi. Test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan konstruktlar bo'yicha taqsimoti quyidagi jadvalda aks etgan:

Test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan konstruktlar bo'yicha taqsimoti

1-jadval

Mazmun sohasi	Baholanadigan konstruktlar	Test topshiriqlari soni
I. XITOY TILI		35 ta
I. O'qib tushunish (1 - 15 savollar)		
1.1. Ilmiy-ommabop matnni o'qib tushunish	- matnning asosiy g'oyasi, maqsadi va auditoriyasini, muallif pozitsiyasini aniqlash; - matnda ochiq aytilgan muhim detallarni tushunish; - matnda ochiq aytilmagan ma'lumotlar, fikrlar, g'oyalarni anglash; - matndagi fakt va fikrni farqlash; - ma'lumotlarni izohlash, taqqoslash va umumlashtirish; - matnda qo'llanilgan leksik birliklarning ma'nosini kontekstdan anglash.	6
1.2. Voqeaband matnni o'qib tushunish	- matnning asosiy g'oyasini aniqlash; - matnda ochiq aytilgan muhim detallarni tushunish; - matnda ochiq aytilmagan detallarni anglash; - matnda tasvirlangan voqealar ketma-ketligini tushunish; - voqea ishtirokchilarini tavsiflash; - matnda qo'llanilgan leksik birliklarning ma'nosini kontekstdan anglash.	5
1.3. Matn yaxlitligini tushunish	- matnning umumiy yaxlitligi va mazmuniy birligini tushunish - matn yaxlitligini tiklash (gaplar yoki xat boshi tartibini to'g'ri joylashtirish orqali); - matn strukturasi va qismlar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash (kirish, rivojlantirish, xulosa); - matn qismlari o'rtasidagi mantiqiy va diskursiv bog'lanishlarni tushunish (masalan, sabab-oqibat, qarama-qarshilik, izohlash, ketma-ketlik).	4
II. Til sohalarining qo'llanilishi (16 - 35 savollar)		

2.1. Grammatika	- grammatik strukturaning nomini va qo'llanilish o'rinlarini tanlash; - berilgan kontekstga mos grammatik birlik tanlash; - berilgan nutq namunasida grammatik xatoni topish va tushuntirish; - berilgan gap yoki jumlaning grammatik transformatsiya qilish (o'zgartirish); - grammatik xato sababini berilgan variantlar ichidan tanlash; - berilgan gapning grammatik jihatdan to'g'ri o'zgartirilgan variantini aniqlash; - o'xshash grammatik shakllardan ma'noga eng mosini tanlash.	7
2.2. Leksika	- berilgan kontekstga mos leksik birlikni (词汇单位 / 词语) tanlash; - berilgan leksik birlikning kontekstdagi ma'nosini (语境义) aniqlash; - berilgan leksik birlikka kontekstga mos yaqin ma'noli so'zni (近义词) tanlash; - xitoy tilidagi so'z yasash modellari (构词模式 / 构词法), jumladan, qo'shma so'z yasash (复合构词法) va affiksatsiya (附加式构词法 / 词缀法) asosida berilgan komponentlardan kontekstga mos so'z hosil qilish; - ma'nosi yaqin, ammo semantik, grammatik yoki uslubiy qo'llanishi bilan farqlanadigan xitoycha leksik birliklar (近义词 / 易混淆词) orasidan kontekstga eng mosini tanlash; - leksik xatoni (用词错误 / 词语误用) aniqlash, ya'ni noto'g'ri tanlangan so'zni topish; - so'zlarning me'yoriy birikuvchanligi (词语搭配 / 搭配规范), nutq uslubi (语体 / 语域) yoki ma'no jihatidan berilgan kontekstga mos kelmaydigan leksik birlikni aniqlash.	7

2.3. Pragmatika	- berilgan kommunikativ vaziyatga (交际情境) mos og‘zaki (口语) va (yoki) yozma nutq (书面语) namunasini tanlash; - nutq namunasining bevosita ma‘nosi (字面义) , kontekstual ma‘nosi (语境义) va tagma‘nosini (言外之意 / 隐含意义) anglash; - so‘zlovchining kommunikativ niyatini (交际意图) aniqlash: iltimos (请求) , taklif (建议 / 提议) , rad etish (拒绝) , uzr so‘rash (道歉) , minnatdorlik bildirish (感谢) , buyruq (命令) va boshqalar; - bevosita nutq aktlari (直接言语行为) va bilvosita nutq aktlarini (间接言语行为) farqlash. Masalan: - suhbatdoshlarning ijtimoiy maqomi (社会地位 / 身份地位) , o‘zaro munosabati (人际关系) , kommunikativ vaziyat (交际情境) va nutq uslubini (语体 / 语域) hisobga olgan holda ifodaning pragmatik jihatdan mosligini (语用得体性) baholash; - dialog yoki nutqiy vaziyat asosida mazmunan va pragmatik jihatdan mos javobni (恰当应答 / 得体应答) tanlash; - xitoy tilidagi xushmuomalalik tamoyillari (礼貌原则) , xushmuomalalik strategiyalari (礼貌策略) , bilvosita yoki yumshatib ifodalash (间接表达 / 委婉表达) hamda kommunikativ niyatni amalga oshirish usullarini aniqlash.	6
-------------------------------	--	----------

Matnlarga qo‘yiladigan talablar

2-jadval

T/r	Matnlar	Mazmuniy talablar	Hajmiy talablar
1	Ilmiy-ommabop matn	Standart Xitoy tilida yozilgan, muayyan sohaga bag‘ishlangan, keng auditoriyaga (nomutaxassisga) mo‘ljallangan ilmiy-ommabop matn (gazeta, jurnal yoki internet maqolasi)	350-400 so‘z
2	Voqeaband matn	Muayyan voqea (real yoki xayoliy) tasvirlangan matn (gazeta yoki internet maqolasi yoxud badiiy asardan parcha)	350-400 so‘z

3	Matn yaxlitligi	Standart Xitoy tilida yozilgan, keng auditoriyaga mo'ljallangan, muayyan muammoga bag'ishlangan matn (gazeta yoki internet maqolasi)	250-300 so'z
---	------------------------	--	--------------

Kasb standartlari va pedagogik mahoratdan tuziladigan test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim va ko'nikmalari bo'yicha taqsimoti

3-jadval

1. KASB STANDARTI (36 – 40-savollar)		5 ta
1.1. Kasbiy standartlar	– pedagogning kasbiy standartlari (o'quv jarayonini rejalashtirish, ta'lim samaradorligini ta'minlash, o'zlashtirishni baholash va qayta aloqani taqdim etish, tarbiyaviy faoliyatni tashkil etish, xavfsiz rivojlantiruvchi ta'lim muhitini yaratish va ta'minlash, o'z-o'zini rivojlantirish va kasbiy o'sish, hamkasblar va ta'lim oluvchilarning ota-onalari bilan hamkorlik qilish)ni bilish va pedagogik vaziyatlarda qo'llay olish	5
2. PEDAGOGIK MAHORAT (41 – 50-savollar)		10 ta
2.1. Umumiy pedagogika va pedagogik mahorat	- darsni rejalashtirish va sinfni boshqarishdagi umumiy yondashuvlarni bilish; - darsni rejalashtirish va sinfni boshqarish yondashuvlarini konkret vaziyatga (ssenariyga) qo'llay olish; - darsni rejalashtirish yoki sinfni boshqarish bo'yicha qarorning berilgan vaziyatda mosligiga baho berish.	5
2.2. Xitoy tili o'qitish metodikasi	- xitoy tili o'qitish metodikasiga oid yondashuvlar, nazariy va metodik asoslar hamda metodlarni farqlay olish; - xitoy tili o'qitish metodikasiga oid yondashuvlar, nazariy va metodik asoslar hamda metodlarga oid asosiy terminologiyani bilish; - berilgan yondashuv doirasida darsga oid qabul qilingan qarorlarga baho berish; - berilgan yondashuv doirasida vaziyatga (ssenariyga) mos harakat yoki faoliyat turini tanlash; - qamrab olinadigan yondashuv va metodlar: strukturaviy yondashuv; vazifaga asoslangan til o'qitish (TBLT); taqdim etish – mashq qildirish – mustaqil qo'llash modeli (PPP); leksik yondashuv; funksional yondashuv; kommunikativ yondashuv (CLT); grammatik-tarjima metodi; yo'naltirilgan kashf etish usuli; mazmunga asoslangan til o'qitish (CBL); mazmun va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL). Ularning xitoycha muqobillari ilovada berilgan.	5
Jami		15 ta

Kognitiv ko'nikmalar taqsimoti

4-jadval

T/r	Kognitiv daraja	Izohi	Testdagi ulushi (%)
1	Bilish tushunish va	Fanga doir nazariy ma'lumotlar, atamalar, qoidalar, tushunchalarni eslab qolish, ularning mazmuni, maqsadi va qo'llanilishini tushunish	8
2	Qo'llash	Bilim, tushuncha va protseduralarni yangi (notanish) kontekstlarda qo'llay olish	35
3	Mulohaza qilish	Faktlar, dalillar, fikrlarni taqqoslash, tahlil qilish, taxmin qilish va xulosa(lar) chiqarish	7

IV. Baholash mezonlari

Test topshiruvchining umumiy balini hisoblash uchun har bir to'g'ri javobga 2 ball, noto'g'ri javobga 0 ball beriladi. Eng yuqori natija 100 ballni tashkil qiladi.

V. Imtihon tartibi

Taqiqlangan vositalar: imtihon vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet yoki elektron eslatmalardan foydalanish qat'iyan man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko'chirish, yordam so'rash yoki yordam berish, imtihon davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish kabi holatlar taqiqlanadi.

Nazoratchi qoidabuzarlikni aniqlaganda, uni rasmiylashtirib, tinglovchini testdan chetlashtiradi va natijasi bekor qilinadi.

VI. Tavsiya etiladigan asosiy adabiyotlar

Xitoy tili

1. Цзян Липин (гл. ред.). Стандартное руководство HSK 4. – Пекин: Издательство Пекинского университета языка и культуры, 2015. – 2 т. HSK 标准教程 4 / 姜丽萍主编. – 北京: 北京语言大学出版社, 2015.

2. Цзян Липин (гл. ред.). Стандартное руководство HSK 5. – Пекин: Издательство Пекинского университета языка и культуры, 2016. – 2 т. HSK 标准教程 5 / 姜丽萍主编. – 北京: 北京语言大学出版社, 2016.

3. Лю Сюнь. (2009) Новый практический курс китайского языка 4, 5, 6 т. Издательство Пекинского университета языка и культуры. – Пекин. Darslik: 刘珣. 新实用汉语课本4,5,6 北京语言大学出版社. –北京

4. Ли Дэцзин/Под ред. Чэн Мейчжэнь. Практическая грамматика китайского языка для иностранцев. – Пекин: Изд-во Пекинского университета языков, 2008. – 652 с. 外国人使用汉语语法/李德津, 程美珍编著. – 2版 (修订本). – 北京: 北京语言大学出版社, 2008. – 652页.

5. Назарова С., Шамсиева Ш., Рахматуллаева Д., Сюй Янвэй. Xitoy OAV tili : o'quv qo'llanma. — Ташкент : Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi, 2021. – 160 b.

6. Назарова С., Юсупова Н., Ариткова З. Amaliy xitoy tili: darslik: 2-qism. — Ташкент: Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi, 2022. — 312 b.

7. Назарова С., Рахматуллаева Д. и др. Межкультурная коммуникация: теория и практика (китайский язык): учебное пособие. — Ташкент: Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi, 2024. — 184 с.

Pedagogika, metodika

1. Назарова С. Совершенствование иноязычной лексической компетенции студентов при обучении китайскому языку/ С.Назарова — Ташкент: Akademnashr, 2024.- 192 с.

2. А.Холиқов “Pedagogik mahorat” darslik, Toshkent-2011, “Iqtisod-moliya” nashriyoti.

3. М.Х.Тоxtaxodjayeva, “Pedagogik mahorat” darslik, Toshkent-2010.

4. А.Қ.Мунавваров “Pedagogika” o‘quv qo‘llanma Toshkent-1996, O‘qituvchi nashriyoti.

Eslatma: test topshiriqlari mazmuni tavsiya etilgan adabiyotlarda aks etgan mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi, ammo test topshiriqlari to‘g‘ridan to‘g‘ri manbalardan olinmaydi. Malaka sinoviga tayyorgarlik ko‘rish jarayonida tavsiya etilgan adabiyotlar eslab qolish manbai sifatida xizmat qilishdan ko‘ra, umumiy kasbiy tayyorgarlikni mustahkamlashga qaratilgan.

Ilova. Atamalar, qisqartmalar va ularning xitoycha muqobillari

T/r	Atama yoki qisqartma	Inglizcha nomi	Xitoycha nomi	O'zbekcha izohi
1	CLIL	Content and Language Integrated Learning	内容与语言融合式学习	Fan mazmuni va chet tilini integratsiyalashgan holda o'qitish yondashuvi.
2	TBLT	Task-Based Language Teaching	任务型语言教学法	Vazifaga asoslangan chet tilini o'qitish metodikasi.
3	PPP	Presentation – Practice – Production	呈现—操练—产出	Taqdimot – Mashq – Erkin qo'llash bosqichlaridan iborat dars modeli.
4	CEFR	Common European Framework of Reference for Languages	欧洲语言共同参考框架	Chet tillarni bilish darajasini baholashning Umumevropa tizimi.
5	CLT	Communicative Language Teaching	交际语言教学法	Kommunikativ yondashuv asosida til o'qitish metodikasi.
6	Structural Approach	—	结构法	Tilning grammatik tuzilmalari ketma-ket o'rgatiladigan yondashuv.
7	Functional Approach	—	功能法	Tilni kommunikativ funksiyalar orqali o'rgatishga asoslangan yondashuv.

T/r	Atama yoki qisqartma	Inglizcha nomi	Xitoycha nomi	O‘zbekcha izohi
8	Lexical Approach	—	词汇教学法 / 语块教学法	Tilni asosan so‘z birikmalari va leksik birliklar orqali o‘qitish yondashuvi.
9	Grammar-Translation Method	—	语法翻译法	Grammatik qoidalar va tarjimaga asoslangan an’anaviy o‘qitish metodi.
10	Guided Discovery	—	引导发现法	O‘quvchining qoidalarini o‘qituvchi yo‘naltirishi asosida mustaqil kashf etishi usuli.
11	CBL	Content-Based Learning	内容型学习 / 内容依托式教学	Muayyan fan mazmuni orqali tilni o‘qitish yondashuvi.
12	Framework	—	理论框架 / 教学框架	Nazariy yoki metodik konseptual model.
13	Register	—	语域 / 语体	Nutq uslubi (rasmiy, norasmiy va boshqalar).
14	Collocation	—	词语搭配	Birga tabiiy qo‘llaniladigan so‘zlar birikmasi.
15	Near-synonym	—	近义词 / 易混淆词	Ma’nosi yaqin, ammo qo‘llanishi turlicha bo‘lgan so‘zlar.
16	Literal Meaning	—	字面义 / 字面意义	So‘z yoki gapning bevosita (to‘g‘ridan-to‘g‘ri) ma’nosi.

T/r	Atama yoki qisqartma	Inglizcha nomi	Xitoycha nomi	O'zbekcha izohi
17	Discourse	—	语篇	Kontekstda bog'langan og'zaki yoki yozma nutq.
18	Inference	—	推断 / 推理	Matnda bevosita aytilmagan ma'lumotni mantiqan chiqarish.
19	Communicative Competence	—	交际能力	Tilni turli vaziyatlarda samarali qo'llay olish kompetensiyasi.
20	Scenario	—	情境 / 场景	Muayyan pedagogik yoki kommunikativ vaziyat tavsifi.
21	GF 0025–2021	Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education	《国际中文教育中文水平等级标准》	Xalqaro xitoy tili ta'limida xitoy tilini bilish darajalarini uch bosqich va to'qqiz daraja asosida tavsiflovchi rasmiy standart.